

NIEUSTAWICZNY (53) ai

W pisowni łącznej (45), w rozłącznej (8); -cz- (52), -c- (1).

e oraz a jasne (w tym w a 1 r. błędne znakowanie).

sg m N nieustawiczny (15). ◇ G nieustawiczn(e)go (1). ◇ D nieustawiczn(e)mu (1). ◇ A nieustawiczn(e)go (1). ◇ I nieustawicznym (2). ◇ L nieustawicznym (1). ◇ f N nieustawiczną (6). ◇ G nieustawiczn(e)j (2). ◇ A nieustawiczną (2). ◇ n [N nieustawiczn(e).] ◇ D nieustawiczn(e)mu (1). ◇ pl N m pers nieustawiczni (5). subst nieustawiczn(e) (4). ◇ G nieustawicznych (5). ◇ D nieustawiczn(e)m (1). ◇ A m pers nieustawiczn(e) (3). subst nieustawiczn(e) (2). ◇ L nieustawicznych (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVII w. s.v. ustawiczny.

1. Ruchomy, ruchliwy, zmienny, niestały; *caducus* Modrz; *mobilis*, *praeditus motu* Calag; *intervallatus* Cn (51): Beweglich. Porużony/ et nieuſtawiczny. Mobilis. Praeditus motu. Calag 85b; [Prze które tej rzeki hamowanie na miejscach opisanych lecie nieustawiczna woda ciecze *LustrKra* I 17; Coelum dubium Vnbestendig Wetter Nieuſtawiczne niebo *ArtNom* A7].

a. Zmieniający sądy, upodobania, zamiary itp., chwiejny, niestały, zmienny; świadczący o chwiejności, zmienności, niestałości (41): Wargi nie rowne [...] też głupiego znamionuią, wſzakoż nieiako chciwe^{go} chwały, á nie uſtawicznejey fortuny *GlabGad* Ov; *KromRozm I* D2v, D4v; *GliczKsiąż* L2v; gdzie Krytuſá niemáſz ludzka myſl nieuſtawiczna/ bo ná rozmaíte myſli rozchodzi ſie *BielKron* 260v; Przyiąwſzy [dar] y záſię thym wzgárdził/ iáko był nieuſtawiczny *BielKron* 383, 424; hnet ſie [młody człowiek] zwádzi/ nieuſtawiczny/ prędko ſie iednego rozmiúie/ y záſię záraz go opuſci *Górndworz* K3; *CzechEp* 310; áby ſię tákże błędom ſwoim [heretycy] przypátrować poczynáli/ á z tych náwałności nie uſtawicznych wiárek [...] do teyże ſ. ſtolice ſię obroćili. *ReszList* 143.

nieustawiczny przed kim [= wobec kogo, w stosunku do kogo] (1): iáko thy ieſteſ: thák kłamliwym y nieuſtawicznym przed Bogiem. *BialKat* 226.

nieustawiczny w czym (8): Ktory ma wzroſt wyſoki á ſłufznie tłuſthy znamionuie człowieka tępego rozumu, niewdzięcznego, w wiernoſci nie uſtawicznego *GlabGad* M3, O3, O4v; *KromRozm I* [P2]; [Teodaſ] Platoná náwięcey náſładował/ w inſzyeh rzeczach był nieuſtawiczny. *BielKron* 162v; iſz ten narod Niemiecki / nie był ták nigdy nieuſtawiczny w ſwey wierze/ iáko teras *BielKron* 198v, 363v; *CzechRozm* A7.

W połączeniach szeregowych (7): ktorzy wſſędy fye wtrącáya/ á podawánim lubych rzeczy [...] ludſze nyeuſtawiczne/ vtrátne/ á wrozumye ſwym nyepoſtánowyone zwodzą. *KromRozm I* E; iſz Luterſka náuka od koſćyoła rozna [...] gdyſ y fáma włoby nyefworna/ nyezgodna/ nyeuſtawiczna/ odmyenna y przeciwna. *KromRozm I* G; *KromRozm II* a3; *Mącz* 47ld; záſię leniwi/ nieumieiętni/ nieuſtawiczni á płochey myſli ludſie [ignavi, imperiti leves] [...] niemoga być ochotni/ [...] do czynienia doſyć rofkazániu. *ModrzBaz* 116; *StryjKron* 482; tychſe fámych odmienne y niezgodne y nieuſtawiczne piſmá/ ktorzy iedno ten fundament gliniány/ iedni ſuli/ á drudzy mięſzáli/ á trzeci nim on wſaſny pokrywáli *CzechEp* 235.

W przeciwstawieniu: »stateczny ... nieustawiczny« (1): y dziwną opiekę Pan Bog vkázował nád tákimi ludſmi lat ſtatecznych á powaſnych. Abowiem płochie á nieuſtawiczne czáſy álbo láthá záwſdy na máley pieczy bywały v niego. *RejZwierc* 125.

W porównaniu (1): Przyrownywa przyiaćioły nieuftáwiczne pothokom byftrym/ ábowiem ieft włańność potokow czáfu sufzey iz wyfycháią/ [...] á zálie w defzcz gdy wody nie potrzebá thedy w nich bywa názbyt wody: A tákowić fą omylni przyiaćiele. *BibRadz I 276a marg.*

Wyrażenie: »nieustawicznego(-ej) umysłu, myśli« (1:1): Nos płałki á nie wielki znamio. wielemownego/ próżnego/ nie vftawicznego vmyfłu *GlabGad N8*; A gdy Polacy Ruśkie Kráiny opánowali/ byli też pod ich poślufzeńftwe^m według Ruśi/ Wízákże nigdy wiernie/ bo fą nie vftáwicznejey myfli. *BielSpr 69.*

Szeregi: »głupi a nieustawiczny« (1): áby zdrowia czáfu potrzeby porátował/ ieft [człowiek] ták głupi á nieuftáwiczny/ iz zgoła nic fye vmićć nie zda. *Oczko 2v.*

»kłamliwy i nieustawiczny« (1): *BiałKat 226 cf nieustawiczny przed kim.*

»lekki a nieustawiczny« (1): A zbytnie vbior y ochędoftwa/ niewieści vmyśł w męfzczýznach znaczą/ y znakami fą/ yż kakowi [!] fą barzo lekcy a nieuftáwiczni [!] ludzie. *KwiatKsiąż Qv.*

»niestateczny, nieustawiczny« (1): Kto fie tak barzo fmieie [...] bywa taki nie ftateczny, nie vftauiczny w żadney rzeczy, richło wierząci, á richło też gniewny, y na wśelką rzecz richło prziftauiając *GlabGad O4v.* [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»nieumiejętny a nieustawiczny« (1): ktore [listy św. Pawła] nye vmyeyętni á nye vftáwiczni ludźye nákrzywyáją/ yáko też y ine piřmá/ ku fwemu zátrácenyu. *KromRozm I M3.* [*Ponadto tu połączeniu szeregowym 1 r.*]

»nieustawiczny a niewierny« (1): O moy miły Pánie/ toż záwždy nieuftáwiczne á niewierne przyiaćioły mařz: ktorzy [...] y dziś záwždy vciekáią od ciebie/ więcey folguiać á boiać fie fwiátá tego/ niżliby wiernie ftali przy tobie *RejPos [105].*

»odmienny (a. przemienny) a (i) nieustawiczny« [szyk 2:2] (4): wřzakoż y mocz ciała dořtateczną będzie mieć/ y fortunę aczcolwie przemienną á nie vftawiczną ale wždy taką ktora na koniec ku dobremu fie obroci. *GlabGad M3*; [*luterska nauka*] táko nyeuftáwiczna y odmyenna/ iz nie pewnego áni prawdźiwego wfoby nyma. *KromRozm I K2v, [P2]; RejZwierc 151v.* [*Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.*]

»okrutny a nieustawiczny« (1): fkoro począł być [cesarz Justynus] okrutny á nieuftáwiczny y miefzczánom nieřprzyiaźliwy/ pobudzili nań Leoncyá iz go wypędził *BielKron 167.* [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»pirzchliwy a nieustawiczny« (1): Władźiřław Kroi Polfki [...] dał Swidrygałowi kfięřtwo Litewfkie człowiekowi pirzchliwemu á nieuftáwicznemu y pijanicy. *BielKron 386v.*

»płochy a nieustawiczny« (1): *RejZwierc 125 cf W przeciwstawieniu.*

a. *W funkcji rzeczownika (2) :*

Szereg: »nieuczony a nieustawiczny« (2): A czemuż Pyotr tylko o nyeuczonych á nyeuftáwicznych piřfe/ iz piřmá nákrzywyáją [*quae indocti et instabiles depravant Vulg 2.Petr 3/16*; ... nieukowie y nieřtáteczni ... *Leop*; ... nieuczeni y nieřtáteczni ... *Wuj Bib*]? *KromRozm II p2, o2.*

b. *Nietrwały, niepewny, przemijający; ulegający zniszczeniu (7) :* Nogi gliniáne y żelázne známionuią dzisieyfzą řprawę Rzymfką yřłábą y krzepką iákoby nieuftáwiczną *BielKron 9v.*

W połączeniach szeregowych (2): LibLeg 11/40v; iáko bogáctwá/ możność: ktore też także są niepewne/ nieuſtawiczne/ á nietrwałe [incerta sunt, caduca, instabilia]. ModrzBaz 57.

W porównaniu (1): Bo oná przyiaźń nie trwała bywa/ thákze y oná zwirzchość [!] ktora z niey pochodzi/ w niwecz fie w rychle obráca. Abowiem iáko bogáctwa nieuſtawiczne są/ thák też odmienny lud ledá s przyczyny poczyna w nienawiści mieć/ ty ktore máło przed tym práwie pod niebo chwałami fwymi wynosił. *RejPosWstaw* [41⁴]v.

Wyrażenie: jęz. »czas nieustawiczny« = imperfectum (2): iż Chriftuſowi ſłuży *praefens tempus*, čás ninieyſzy: á Abráhámowi *imperfectum*, nie doſkonály: ábo iáko támże wykłada/ nieuſtawiczny á przemijájący. *CzechEp* 67; Y waźnieyby było *infinitium* niełkończony mowię čás dáć bołtwu [...] niź iy Abráhámowi iuż przeſzłemu muſieć przyznáć: á Bogá przy czaſie nieuſtawicznym á przemijájącym zołtáwić *CzechEp* 68.

Szeregi: »prożny a nieustawiczny« (1): kazánia/ po Zydowſku Coeles/ w ktorych wypifuie márność prożnych á nieuſtawicznych rzeczy *BielKron* 78v.

»nieustawiczny a przemijający« (2): *CzechEp* 67, 68 cf *Wyrażenie*.

c. *Nieciągły, pojawiający się, występujący z przerwami co jakiś czas; infrequens* *Mącz* (2) : *Mącz* 136c; Ale gdy fye Wątroba iátrzy/ nieuſtawiczny bół człowieká dźierzy: ábowiem pod čás popádnie/ pod čás też zász vćichnie *SienLek* 88; [młynarz nieustawiczny na łasce pański *LustrKra* I 106].

2. *Ciągły, nieustanny (1)* : Y też znamionuie [uryna *mleczna*] nadymanie bokow/ niełmak wvćiech/ leność ciała/ tępość ſmyſłow y rozumu/ łkłonność ku nievſtawiczne^{mu} łpaniu. *FalZioł* V [4]a.

*** *Bez wystarczającego kontekstu (1)* : ü albo ú) nieúmieiętny/ nieúſtawyczny *MurzOrt* B3.

Synonimy: 1. ruchomy; a. lekki, niepostanowiony, niestały, niestateczny, niewierny, odmienny, płochy, przemienny, zmienny; b. niepewny, nietrwały, przemijający; 2. nieustały.

Cf NIEUSTAWNY, USTAWICZNY